

Živeli so prav priprosto. Niti najbogatejši ljudje niso poznali velikih in dragih pojedin. Trezni in zmerni so bili v jedi, pijači in v vsem svojem življenji. Najiminitnejši meščani pripravljali so si pri ognjišči sami svojo priprosto jed.*) Vino so vsikdar z vodo mešali. Nad vse pa so bili domoljubni. Za blagor domovine tvegali so se z največjim veseljem življenja.***) (Prim. Vejanske brate, Dentat in dr.)

Akoravno pogani, bili so vendar silno pobožni. Vsako delo so začénjali z bogovi. Bogov pa so imeli toliko, da jim noben Rimljan nij vedel niti imen, niti števila. Vsaka najmanjša stvar, vsako dejanje, da celó vsaka misel je imela svojega posebnega boga. Najmogočnejši bog pa je bil Jupiter, gospodar nebes in zemlje, prvi in najboljši váruh Rima. Poleg njega so najbolj častili bojnega boga Marta, izmej boginj pa Vesto. Ona je bila boginja ognja na ognjišči, boginja domačnosti. Imela je v Rimu prekrasen tempelj, v katerem je šest devic skrbelo, da na njenem oltarji ogenj nikdar nij ugasnil.

2. Ustanovljenje Rima.

Iz čisto malih začetkov izišlo je to junaško ljudstvo. V pokrajini Laciji je bilo staro veliko mesto Alba Longa. Tù je nekdanj vladal kralj Proka. Svoje kraljestvo je zapustil svojim sinoma Numitor-ju in Amulij-ju. Ošabni Amulij pa nij hotel prestola z nikomur deliti. Pregnal je torej Numitor-ja, ubil njegovega sina, a hčer Rejo Silvijo je dal v vestalinke, t. j. postati je morala duhovnica boginje Veste. Kot taka se nij smela nikdar omožiti. Tako si je mislil Amulij prestol za vedno zagotoviti.

Toda razjarjeni bogovi so drugače sklenili. Sam bog Mart je prišel z nebes ter se oženil z vestalinko Rejo Silvijo, ki je potem dobila dvojčka Romula in Rema. Tega se Amulij ustraši. Ukaže mater živo pokopati, njena otroka pa v reko Tiberu vreči. K sreči je bila ravno povodenj. Kraljevi sluge niso mogli priti do reke. Položili so jerbašček z dvojčki kar na polje, koder je voda stala.

Ko je jela voda padati, ostal je jerbašček na suhem. Tù pride volkulja, ki ju je dojila, dokler ju najde neki pastir. Ta vzame otroka ter ju nese domov svoji ženi. Na pastirjevem domu odrasla sta najdenčka ter postala krepka mladeniča.

Bojaželjna napadala sta večkrat Numitor-jeve pastirje ter jih pretepla. Razjarjeni vjamejo ti enkrat Rema ter ga peljejo k svojemu gospodarju v Albo Longo. Numitor kmali spozná svojega vnuka ter mu razodene brezsrčno ravnanje Amulij-jevo. Oba brata skleneta se nad hudobnim stricem maščevati. S tropo predrznih tovarišev planila sta v mesto, ubila Amulija in posadila Numitor-ja zopet na prestol. Iz hvalečnosti dovoli jima ta, si na mestu, kjer sta kot pastirja živela, mesto postaviti. Tako sta torej Romul in Rem (l. 753. pr. Kr.) položila podlogo mestu, katero je pozneje tako zaslovelo.

(Dalje prihodnjič.)

Opis Krškega okrajnega glavarstva.

I. L.

(Dalje.)

Kostanjevica.

b) Zgodovinski del.

Starost cerkve ni prav znana. Prvemu župniku je bilo imé Peregrin. Leta 1247. je Tržarški škof Ulrih župnino podelil Tržarškemu stolnemu kapitelnu. Leta 1247. je bil

*) Slavnega konzula Kurijskega Dentata so samniški poslanci našli na lesenem stolčku pri ognjišči, ko si je ravno repo kahal.

***) Ravnali so, kakor je kazal njih pregovor: „dulce et decorum est, pro patria mori“, to je: sladko in častno je, za domovino umreti.

župnik zgoraj imenovani Peregrin, in leta 1300. je bil vikar neki Janez. Leta 1464. je papež Pij II. privolil, da župninski patroni postanejo grofi de Walsee, in od leta 1492. cesar Friderik III. — O odličnih duhovnih tu ni kaj znanega. Zdanji župnik gospod Janez Lesjak slušbuje že tu blizo 28 let. Znan je ko izvrsten dušni pastir in národnjak. Krščanski nauk v šoli uči gospod France Perpar, velik prijatelj šoli.

Koliko je tukajšnja šola stara, ni nikjer zaznamovano. Toliko je gotovo, da je bila šola, dokler so bili mnih v samostanu, v samostanu; ko so bili pa mnih pregnani, so si Kostanjevčanje najeli učitelja, ki je poučeval samo mestne otroke zdaj tu, zdaj tam, kakor se je ravno prostor za šolo dobil, tedaj se začetek Kostanjeviške šole ujema s časom, kadar so se menih razšli. Prvi učitelj je bil neki Kračman; čas njegovega učiteljevanja in njegovo krstno ime pa ni znano. Kračmanov naslednik je bil Gradišnik, rojen Kostanjevičan. Ta je bil iz neznanih vzrokov odstavljen, njegov naslednik pa je bil znani národní pesnik Andrej Kančnik, ki je mej drugimi tudi zložil pesem o „hudobni ženi“. Njegova prva žena je bila tako huda, da ubogi mož nikoli pred njo ni imel miru. Primeri se, da se Kančnik pripravlja na lov, ter svojo puško nekaj uravnava. Njegova soproga je ravno sobo pometala. Kar puška počí, in svinec zadene ženko v hrbet tako hudo, da je kmalu umrla. Kančnik je prišel v zapor; pa ker mu nihče spričati ni mogel, da je ženo nalašč ustrelil, je bil kmalu izpuščen. V zaporu pa je menda skoval zgoraj omenjeno pesem.

Ko se je Kančnik menda v Dobropolje preselil, je prišel na njegovo mesto že priletni učitelj Andrej Štritar. Štritar pa je dobil 1821. leta pomožnega učitelja Antona Šinkoveca. Šinkovec je bil rojen v Sapi Šmarijske župnije. 1824. leta je bil A. Šinkovec prestavljen na Krko, kjer je služboval 3 leta. Od tam je bil prestavljen na Gorenjsko v Cerklje, kjer je ostal le 3 mesece. Ta čas, tedaj 3 leta in 3 mesece sta v Kostanjevici službovala dva učitelja. Prvi France Urančič iz Čateža in za njim Karol Trček od nekod iz Gorenjskega. Poslednji je zamenil prostovoljno službo v Kostanjevici s službo v Cerkljah; tako je prišel Anton Šinkovec zopet okolu leta 1827. v Kostanjevico, kjer je tudi ostal do smrti. Umrl je 8. marcija leta 1876., v 77. letu svoje dóbe. Šinkovec je bil 11 let slep. Služil pa je 56 let kot učitelj. — Leta 1865. je prišel staremu učitelju v pomoč gospod Anton Junec, rojen v Št. Petru pri Novem mestu. Ostal je tu do 1866. leta. Za g. Juncem je prišel pomožni učitelj g. Ivan Pečar, in za tem pa 1870. leta g. Jože Jerom, kateri je tukaj služboval do 1877. l. 4. septembra. — 4. septembra 1877. l. nastopil je službo zdanji nadučitelj Lavosl. Abram.

Šola za ženska ročna dela se je pričela 2. aprila 1875. l. Poučevala je gospá Jozefa Jeromova. — 3. novembra 1875. l. je nastopila službo učiteljsko za I. razred gospodičina Marija Wessner. Šola je od tega časa dvorazredna. Za gospodičino M. Wessner je prišla 28. decembra 1880. l. gospodičina Jozefina Malec iz Ljubljane.

V tukajšno šolo je hodil slavni afrikanski misijonar Knobleher. Izredil se je menda tu tudi neki veliki vezir, in tu umrl. Umrl je tu tudi Bernard, koroški vojvoda, in Juta, njegova žena.

Več o zgodovini Kostanjevice se bere: v „Novicah“ (l. 1881.) in v „Vrtci“ (l. 1883.).

(Dalje prihodnjič.)

D o p i s i.

Iz Tomaja. Vabilo. »Sežansko-Komensko učiteljsko društvo« boðe zborovalo v 5. dan meseca julija t. l. dopoldne v Dutovljah. — Na dnevnem redu je: 1. Ob 9. uri slovesna sv. maša, kakor v praznik sv. Cirila in Metoda, pri koji pojó g. g. učitelji. 2. Praktično poučevanje v nižjej skupini; uči učitelj g. Kosovel. 3. Ogovor predsednika. 4. Kritika o